

VEGYESEK.

A tiguromi imádságos könyv. Szabó Károly »Régi Magyar Könyvtára« I. kötetében 400. szám alatt a következő könyvczímet közli: »*Frisius Jakob János. Különb kölböbféle Elmékedések és Könyörgések. Tigurum. 1605. 8-r.*« s e megjegyzést csatolja hozzá: »Igy adja e könyv czimét, melynek én csak egy czimlaptalan csonka példányát láttam, Sándor István M. Könyvesház 16. Ezen példány 8. lapján az előljáróbeszéd így végződik: Adatott Tigurumból. 1600. esztendőben. Johannes Jacobus Frisius S. Theol. Professor. S ezen kelet után van kétségtelenül e könyv Tigurum. 1600-ra téve a Teleki-könyvtár czimtarában. Biblioth. Sam. Com. Teleki Pars III. 432. l. Ki volt Frisius magyar fordítója, nem tudhatjuk. A könyv megjelenési helyét és évét csak Sándor István hitelére adom.« Mindaz, a mit Szabó Károly e hungaricumról mond, *Szenczi Molnár Albertnek Heidelbergben 1621-ben nyomtatott »Imádságos Könyveczke, Mellyben szép Hála adásoc és áhitatos könyörgések vadnac«* (R. M. K. I. 514.) című fordítására illik, melynek 8-ik lapján az előljáróbeszédnek Szabó Károlytól idézett aláírását is: »Adatott Tigurumból. 1600.« stb. betűszerint megtaláljuk. Szabó Károly úgy találta, hogy a Sándor István hitelére elfogadott könyvczím (mely hitel, mellékesen megjegyezve, sok bibliográfiai tévedésnek lett már szülője) a marosvásárhelyi Teleki-könyvtár egy csonka hungaricumára illik, mely e szerint unicum lenne: e hungaricumnak, elől, közbül és végül csonkásága akadályozhatta éles szemű bibliográfusunkat, hogy abban felismerje a Molnár fordítását, melyet rendes czímén kívül szintén »Orthodoxus precationum libellus Tigurinus«-nak, vagyis tigurumi, helyesebben zürichi imádságos könyvnek is neveztek.

Babona a tizenhetedik században. Az irodalmi kincsekben gazdag marosvásárhelyi Teleki-könyvtárban őrzik több becses kéziratok között Bod Péter »*Gellius Transilvanicus* seu observationum historicarum sacri ac civilis argumenti, praecipue autem ad historiam nostri temporis et res Transilvanicas facientium centuriae« című művét, melybe e curiosus adatgyűjtő egyháztörténetre, történetre, irodalomra, gazdaságra stb. vonatkozó érdekes adatokat jegyezgetett össze minden rendszer nélkül, részint a multból olvasgatás közben, részint saját korából, élményei alapján. Nem volt kiadásra szánva, Bod maga mondja róla, hogy azért írta, hogy »otiando negotiaretur.« Az első »observatio« »Suspirium F. Davidis ad Christum (1573. ápr. 22.); ezt követi: Index Januae Linguae Latinae Comenii, Antiqua monachorum sedes in Transylvania, Erectio gymnasii Udvarhelyensis, »Liber-

tas« moneta, Solemnis inauguratio principis Fr. Rákóczi, Instellatio comitis Saxonicae nationis (1745. febr. 25. Waldhütter István), Pasquillus in diaeta Poseniensi (1751.) Tolvajok zenebonájáról (1754.), Hernyók tenyésztések (1754) Tékozló fiu (Gróf Losonczi Bánfi Dienes), Memoria sacri Rom. imp. comitis Ludovici Teleki, Memoria priorum liberorum (Sigismundus, Maria, Paulus, Sigismundus alter, Susanna) Lázár János versei, Litanía magnatum, eorum genium exprimens circa an. 1754 (Consiliarii Guberniales: Gubernator Haller János Pileárdozz érettünk, Püspök ur Klobusiczki koczkázzál é., Bornemissza Ignác melankolizálj é., Bethlen Ádám pompázz é., Teleki Sándor kegyetlenkedjél é., Bánfi Zsigmond igyál é., Pongrácz György tiszteld a német dámát érettünk stb. Postamester Kálnoki: Komáskodjál s a bereczki deputatussal köttess bocskort stb. Érdekesebb magyar szavak: Kolzodjál, tapiskodj, tsirikolj, mazarenuskodjál stb.), Píntó zsidó testamentoma, Bauzner Simon szebeni királybíró eltemettetésének rendi (1742. okt. 2.) Komárom veszedelme 1763., Extractus regii mandati de typographiis an. 1753. d. 2. Maii, Oratio Polonica, qua mediante regem novum petunt, sed Deum non flectunt an. 1753. stb. Ez érdekes és mint e lajstrom is mutatja, igen változatos tartalmu gyűjtemény 30. lapján találtuk az itt következő bejegyzést: *Litigandi modus superstitiosus: Anna Apa de Somosd, ut A. (= actor) Balthasarem Dobokai, pastorem Koronkaiensem, ut I. (= incattum) iure prosequatur in synodo generali M.-Vasarhelyini die 28. Junii an. 1620., quae in figura iudicii produxit schedulam manu I. scriptam his verbis: A ki perelni akar veled ezt mond: Egyszer elmennék egy uton, latek három iccolmot (igy!). Egyikben ül vala Kristus urunk, másodikban ül vala Jesus, harmadikon ül vala Asszonyunk szüz Mária. Valaki elvenne fatyolát Asszonyunk szüz Máriának, az ártthasson, véthessen énnekem ez mai napon. Másodikon ül vala Ur Jesus. Valaki az ő vérében megmosodnék, az ártthasson, véthessen énnekem e mai napon. Harmadikon ül vala Kristus urunk, valaki az ő vérében megmosodnék, az ártthasson, véthessen e mai napon. Háromszor kell ezt mondani a törvényházban, mig az peresed bémegyén.* Tartozott magát purgálni az I. hogy peresse ellen azon irással nem élt, az esperestnek pedig, hogy tiszti szerint megbüntesse, miért hordoz magánál afféle babonás irást, eleibe adatott«. Bod forrás gyanánt, a honnan ezt a művelődéstörténeti szempontból is figyelemreméltó adatot vette, a Superintendentialis jegyzőkönyvet nevezi meg (E protocollo Superint. p. 89.). E jegyzőkönyveket tudvalevőleg 1849-ben tűz emésztette meg, csupán némi kivonatok hirdetik emléküket, melyeket a máramarosszigeti ref. lyceum könyvtárának egy kéziratából Szilágyi István tett közzé a Révész-féle Protestans Egyházi és Iskolai Figyelmező 1872. évfolyamában. E kivonatok nem szólanak e babonáról. Tudomásunk szerint, eddig másutt sem közölték. Érdekes volna az iccolm (?) szó értelmének kipuhatólása. E szót úgy látszik már Bod sem értette a többi szóktól megkülönböztetve ezért emelte ezt kapitelbétükkel ki a szövegből. Vagy-e szót hibásan olvasta volna? Mindezekről az eredeti egyházkerületi jegyzőkönyv világosíthatott volna föl bennünket.

D. L.